

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. maja 1857.

Na Dunaju, v petek ob 7. zvečer.

Slava! Ravno zdaj so bile premije razdeljene. Veličastno poslavljani se vernemo domú. Kmetijska družba je dobila zlato in sreberno medaljo. Vse se veseli zmage, ki je veselo plačilo naših prizadevanj. *)

Dr. Janez Bleiweis.

*) Ostale poslavljena bodo Novice v saboto naznanile.

Misli sedanje in nekdanje o živinoreji.

Iz starodavne povestnice nam je znano, da so bile nekdanje ljudstva zgolj kočarji, to je, pastirski narodi, kakoršne nahajamo še dandanašnji tam, kjer so še brez omike in izobraženosti, in se divjakom prištevajo. Velike čede so bile njih edino premoženje. Stare navade in šege njih prednikov so se še dosedaj med njimi obderzale. Oni ostanejo namreč s svojimi čedami toliko časa v enem kraju, dokler imajo njih čede paše dovolj, kader pa te primanjka, odrinejo za njo naprej, kakor stari prigovor pravi: „s trebuhom za kruhom“.

Poljodelstvo se prilikuje poznejim časom, v katerih so bili narodi že bolj omikani in izobraženi.

Kdor se hoče s poljodelstvom pečati, mora veliko težav in terpljenja prestati in priden biti. Posebni nagibi so mogli nekdanje kočarske ljudstva navdati, da so se prostemu pastirstvu odpovedale in mu slovó dale, in se malo po malem poljodelstva poprijele, po katerim so si v potu svoje ga obraza kruh služile. Skoraj bi rekel, da je revšina nekdanjih kočarjev, ki so blizo skupaj živeli, k temu najbolj pripomogla, da so se sčasoma poljodelstva poprijeli. Od časa do časa so se po storjenih skušnjah mnogokrat prepričali, da bodo od poljskih pridelkov, ki se dajo mnogoverstno pomnožiti in lahko hraniti, ložej shajali, kakor od živinoreje same, ktere ga se pri svojih po dolgem in širokem razstresenih čedah poprijeti niso mogli. Potem takem se je začela pri njih živinoreja opušati, drevó pa čedalje bolj spoštovati in zemlja obdelovati. Pastiriti in zemljo obdelovati ob enem ne gré. Z razdeljenjem zemlje in utemeljenjem stanovitnih selišč se ni mogel posamezni kočar več tako, kakor poprej z živinorejo pečati; torej se je mogel, preživiti sebe in svojo družino, vedno bolj poljskih pridelkov in poljodelstva poprijemati, živinorejo pa opušati; le toliko živine si je prideržal, kolikor mu je bilo pri poljodelstvu potrebne. V tem času tedaj se je človeško življenje jelo preminjati, kočarji so začeli drevó vladati in zemljo obdelovati, in poprejšni mesojedci postanejo zelojedci.

Sedanje ljudstvo po kmetih živi še dandanašnji bolj od poljodelskih sadežev kakor od mesenih jedil, ktere so pri prostemu in bornemu kmetiču res bela vrana, in ravno tako bi se morebiti živinoreja tudi pri nas, kakor pri nekdanjih pastirskih narodih zanemarjala, ako bi se moglo polje brez živine z dobičkom le na kako drugo vižo oskerbovati. Le po storjenih skušnjah smo prepričani, da se ne dá pri kmetu brez živine obstati; zakaj kjer ni živine, ondi ni gnoja, in kjer ni gnoja, se ne dajo njive gnojiti, in kjer se njive ne gnojé, tudi žito rastlo ne bo — kjer vrabec gnoji bo tudi

vrabec žel. — Živina je tedaj za kmetijstvo kaj potrebna, ktere kmetič iz dvojnih vzrokov pogrešati ne more, namreč zastran edinega dobička in poljodelstva.

Teh in enakih misel so bili že stari kmetovavci, in je še tudi veliko dandanašnjih pri starih in mladih kmetovavcih, katerih pa k poljodelcom prištevati ne moremo, kateri poštegano kašo ali skledo žgancov bolj obrajtajo, kakor pečenko na ražnji ali pa mastno gnjad.

Kakih 30 let je že preteklo, kar se je vse nekako spreobrnilo. Obdelovanje zemlje je vse drugačno, in ne prideluje se povsod toliko zernja in družih poljskih sadežev, kolikor jih vsaka dežela potrebuje. Ravno tako kakor naseljevanje v mestih, obertnija in umetnosti vedno na višji stopnjo kipé, se tudi vseskoz bolj po sladkornih, svetilnih in drugih poljodelskih pridelkih poprašuje. Mestnjani in obertniki se vedno bolj in bolj od zelišnih jedil obračajo, posebno pa od ajdovnika in raznega sočivja, in segajo le po mlečnatih, mesenih in maslenih jedilih, po siru in drugem enakem živežu. Mesene jedila se dobivajo že ene leta, mnogim drugim jedilom nasproti, še po precej nizki ceni, in gotovo bi se še veliko cenejši dobivale, če bi se sedanje ljudstva živinoreje s tako živim veseljem poprijeli, in živino raznega plemena gleštale in oskerbovale tako, kakor so se je nekdanji kočarji. Privabili bi si po ti poti dovolj raznih dobičkov, in mesó bi se od družih jedil veliko bolj kup sekalo. Pa kaj je vsega tega vzrok? —

Po naših mislih bi se dala živinoreja le po večih in bolje obdelanih travnikih na višjo stopnjo povzdigniti. Če bi tedaj naši kmetovavci zraven poljodelstva tudi travnike z večji skerbjo obdelovali, to je, če bi jih gnojili, kakor jim gré, bi dobro opravili. — Da gnojenje travnikom ravno tako tekne, kakor njivam, je menda vsak kmetič dovolj prepričan, to da le po pameti bi mogli to delo opravljati. Gotovo bi na njih tudi več in bolje merve (sená) pridelovali, in po nji tudi več živine redili, od ktere bi leto za letom lepe dobičke prejimali. Pervi dobiček je živina, drugi pa gnoj, ktere ga od svoje živine dobivajo, po katerem bodo veliko več in lepega žita in sená pridelovali, kar se dan današnji prav lahko v denár spravi.

Menda ne bo treba našem gospodarjem vnovič pridigovati in priporočevati, da naj si več gnoja napravljajo, kakor so si ga dosedaj napravljali, in če bodo svoje njive in travnike dobro gnojili, bodo tudi na majhnem prostoru več žita našli in več sená nakosili, kakor nemarneš na širokem, in potem takem bodo imeli žita na kupe, in živine si bodo zredili, da jo bo lepo viditi. Kdor ima živine dovolj in dobre, ima tudi družega premoženja obilo, z eno besedo,